

BEZBJEDNOST

Decembar 2015 • broj 9 • Godina IV

MAGAZIN

www.ascg.me

2. DECEMBAR 2015. GODINE

NATO POZVAO CRNU GORU

ISSN 1800-6884
9 771800 688002

ISSN (ONLINE) 2336-9752

Crna Gora
Ministarstvo odbrane

Vojska
Crne Gore

Magazin
Bezbjednost

Izdavač
Atlantski savez Crne Gore

Glavni i odgovorni urednik
dr Savo Kentera

Redakcija
Milica Minić
Azra Karastanović

Uređivački odbor
dr Savo Kentera
Dragan Samardžić
Petar Baucal
Amadeo Watkins
Milica Minić

Prevod
Dovana Elezović

Tehnički urednik
Budimir Bukilić

Fotografije
Aleksandar Jaredić
Ivan Petrović
Arhiva ASCG
Ministarstvo odbrane
Reuters

Sekretar redakcije
Azra Karastanović

Tel/fax:
+382 (0)20 51 08 06
+382 (0)20 51 08 07

e-mail:
office@ascg.me

Žiro-račun
510-13089-58
SWIFT: CKBCMEPG
IBAN: ME2551000000001308958

SADRŽAJ

7 ADM DRAGAN SAMARDŽIĆ,
NAČELNIK GENERALŠTABA VOJSKE CRNE GORE

Nema vremena za san na lovorikama

10 N.J.E. MARAGARET EN UEHARA,
AMBASADORKA SAD-A U PODGORICI

Pozivnica za članstvo u NATO je rezultat napornog rada mnogih ljudi

12 NUSRET HANJALIĆ, MSC,
SAMOSTALNI SAVJETNIK ZA PLANIRANJE ODBRANE,
MINISTARSTVO ODBRANE CRNE GORE

Napadi u Parizu pokazali nedostatnost odbrane EU

16 PROF. DR JULIAN LINDLEY FRENCH,
POTPREDSJEDNIK SVJETSKE ORGANIZACIJE
ATLANTSKE POVELJE

NATO i izgubljena Amerika

22 DR IVAN MAŠULOVIĆ
I MR RENATA BRANKOVIĆ

Hibridni rat je metod za postizanje političkih ciljeva

26 SRĐA
MARTINOVIĆ

Vojne službe pod civilnom kontrolom

29 LAZAR
BAČOVIĆ

Na raskrsnici Istoka i Zapada: Perspektiva jednog studenta

31 KOLAŽ

2BS Forum, 4 - 6 jun 2015. godine

32 HOTEL "HEMERA", 8. DECEMBAR 2015. GODINE
Proslava Atlantskog saveza Crne Gore povodom dobijanja pozivnice za članstvo u NATO

“Vjerovatno nijesmo ni svjesni da će se upravo ovaj 2. decembar za nekih 50 ili 100 godina smatrati prekretnicom u odnosima Crne Gore sa ostatkom svijeta”

Dragi čitaoci,

Crna Gora je 2. decembra 2015. godine pozvana u članstvo elitnog kluba 28 zemalja članica NATO-a. Više puta je ponovljeno da se radi o istorijskom datumu za Crnu Goru, najznačajnijem nakon obnavljanja državnosti 2006. godine. Kao ključni razlog navodi se činjenica da će Crna Gora postati 29. članica Saveza, što će joj garantovati bezbjednost, održive investicije, vladavinu prava i druge temeljne vrijednosti na kojima počiva euroatlantska zajednica. Međutim, ono što se znatno manje pominje, a što ovaj događaj čini posebnim i mnogo bitnijim i od samog članstva u NATO savezu, jeste to da je Crna Gora prvi put u svojoj istoriji odlučila da napravi takav civilizacijski zaokret. I to prema - Zapadu. Imajući u vidu koliko je dugo bila usmjerena prema Istoku, prije svega Rusiji, ovaj zaokret ima mnogo veći značaj. Vjerovatno mnogi danas nisu ni svjesni da učestvujemo u pisanju novog poglavlja savremene crnogorske istorije.

Vjerovatno nismo ni svjesni da će se upravo ovaj 2. decembar za nekih 50 ili 100 godina smatrati prekretnicom u odnosima Crne Gore sa ostatkom svijeta. I ono što je najbitnije, vjerovatno nismo ni svjesni da će tek za dvije ili tri generacije, naši potomci imati priliku da uživaju u vrijednostima civilizacije kojoj se priključujemo, zahvaljujući hrabrom, pametnom i odlučujućem koraku upravo ove generacije koja je Crnu Goru usmjerila na pravi put.

Rusija naravno nije ovakav potez dočekala sa oduševljenjem. Naprotiv, uslijedio je niz oštrih reakcija, koje su bile sasvim očekivane imajući u vidu da se Rusija protivila članstvu Crne Gore u NATO još od kada smo primljeni u program Partnerstvo za mir. Nakon dobijanja pozivnice, otišlo se i korak dalje, pa smo iz Moskve čuli savjete kako treba organizovati referendum o ovom pitanju i pitati narod šta misli, jer je navodno većinsko stanovništvo protiv, u zemlji vlada politička kriza i slično, te da je referendum u skladu sa najvišim demokratskim standardima. Ništa ovdje ne bi bilo čudno da je jedan ovakav „savjet“ stigao iz neke od zapadnih zemalja koje principe demokratije baštine decenijama ili vjekovima. Međutim, kada ovakve preporuke stižu iz zemlje u kojoj postoje ozbiljni demokratski deficit, upitna sloboda medija, u kojoj slobodomisleći pojedinci završavaju ubijeni ili progonjeni po nekojod standardnih KGB-FSB metoda, a naznake demokratije mogu se vidjeti jedino kada privatne televizije u kasnim

večernjim satima prikažu neku emisiju koja kritikuje vlast, gdje Predsjednik pokušava da izigrava Cara u namjeri da povрати izgubljeno carstvo, postavlja se realno pitanje šta je zaista uzrok ovakvih stavova.

Da li je u pitanju to što Rusija ne gleda blagonaklono na širenje NATO-a na Istok, ili to što su razočarani potezom premijera Đukanovića koji je po drugi put za svog života odabrao pravi put za Crnu Goru, manje je bitno u odnosu na posledice koje jedan ovakav razvoj događaja može imati na buduće odnose Crne Gore i Rusije. Ukoliko je prvi razlog u pitanju, onda su u Moskvi očigledno preskočili osnovne časove geografije na kojima su mogli naučiti da CG i ovaj dio Evrope nikada nisu pripadali Istoku, te taj razlog svakako nije adekvatan niti dovoljno jak. Sa druge strane, razočarenje Rusije što vodimo politiku naše zemlje kako najbolje znamo i umijemo, te odluke da se okrenemo Zapadu i konačno razotkrijemo višegodišnji mit o bratskim rusko-crnogorskim odnosima, predstavljaju više nego legitiman razlog za ljutnju, ali ne i za miješanje u unutrašnje stvari jedne suverene zemlje.

Zato draga naša „braćo“, do sada ste nas vjerovatno imali priliku dobro upoznati kroz vjekove, pa vrlo dobro znate da nikada nismo slušali nikoga već sebe same. Rukovodili smo se uvijek sopstvenim interesima i interesima naših potomaka, kako bi ova zemlja uvijek bila svoja na svome, poštujući svoje iskrene i prave prijatelje ali isto tako cijeneći tradicionalne vrijednosti. Vjerujem da ćemo sami vrlo dobro znati što nam je činiti i da ćemo odluku o članstvu donijeti u parlamentu ubjedljivom većinom glasova, koja će jednako biti demokratska kao što bi bila i da je donešena na referendumu. Mi smo nacija koja voli pobjednike i ne voli da gubi, a ovdje je pobjednik veoma jasan.

Pobjednik je Crna Gora, okrenuta zapadnim civilizacijskim vrijednostima, članica NATO i EU, koja će znati da cijeni ukazano povjerenje i da ga, kada god bude u prilici, i opravda. A njeni građani, vođeni upravo tim duhom, veoma će brzo značajnom većinom podržavati čitav ovaj proces.

dr Savo Kentera
Predsjednik Atlantskog saveza Crne Gore

SAVE THE DATE!

MAY 5-7,

2016

BUDVA
MONTENEGRO

GOVERNMENT OF
MONTENEGRO

SECURITY

Security Consulting
Cyberspace and IT Security Secured communications
Protection Services

CSP Solution
8 Marta 68/a, 81000 Podgorica
+382 20 674 005

Email: office@cspsolution.com
www.cspsolution.com

OD POZIVNICE DO PUNOPRAVNOG ČLANSTVA

Nema vremena za san na lovorikama

Dobijanjem pozivnice za NATO na pragu smo ostvarenja jednog od najvažnijih strateških ciljeva Crne Gore.

Vjerovatno da još nijesmo svjesni uspjeha kojeg je jedna mala Crna Gora za kratko vrijeme ostvarila. U Ministarstvu odbrane i Vojski Crne Gore nemamo vremena da spavamo na lovorikama, čak naprotiv, duži period smo se pripremali za ovaj trenutak i za obaveze koje nas očekuju nakon pozivnice. Sve što smo radili u zadnje vrijeme bilo je posvećeno i usmjereno ka NATO članstvu. U tom procesu smo kreirali i

Strategijski pregled odbrane 2013. godine i viziju razvoja Vojske Crne Gore, kao dijela kolektivnog sistema bezbjednosti, te smo u tom duhu postavili novu organizaciju Vojske. Prioritete u sticanju potrebnih sposobnosti kreirali smo u skladu sa potrebama nacionalne i kolektivne bezbjednosti i pri tome maksimalno koristili raspoložive NATO mehanizme i bogatu bilateralnu saradnju, u cilju sprovođenja kvalitetne obuke i modernizacije Vojske, što je rezultiralo značajnim unapređenjem interoperabilnosti kompletnog odbrambenog sistema.

Kroz razmjenu iskustava sa nadležnim NATO strukturama, Slovenijom i Hrvatskom, identifikovali smo obaveze Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore u periodu od dobijanja pozivnice do punopravnog članstva i izvršili potrebne pripreme, kako bi na najbolji način odgovorili predstojećim kompleksnim obavezama.

Osim dokumenata, trebaće nam i ljudi

Ulazak države u kolektivni sistem bezbjednosti odvija se u dvije osnovne faze: faza pristupanja (Accession) i faza integrisanja (Integration), s tim što se faza integrisanja nastavlja i nakon punopravnog članstva u NATO i taj period, u kojem je potrebno izvršiti integraciju države u kolektivni sistem bezbjednosti, prosječno traje oko 5 godina.

Odmah poslije praznika, u januaru mjesecu, započeće faza pristupanja, u kojoj će, u prvom dijelu pregovora, težište za Vojsku Crne Gore biti na

ADM DRAGAN SAMARDŽIĆ

*Autor je načelnik Generalštaba
Vojske Crne Gore*

usaglašavanju vojnih pitanja: planovi doprinosa NATO vođenim operacijama, doprinos NATO komandnoj strukturi (NCS), doprinos NATO snagama za odgovor (NRF) i strukturi NATO snaga (NFS), što u osnovi predstavlja ključni doprinos sistemu kolektivne bezbjednosti. Mi smo već izradili projekcije po svim ovim pitanjima, koje su ocijenjene realnim i u fazi smo formiranja timova za pregovore.

U drugom dijelu, faze pristupanja, težište u pregovorima biće na odbrambenim pitanjima:

- Prilagođavanje nacionalnog procesa odbrambenog planiranja NATO procesu odbrambenog planiranja (NDPP) – identifikacija zahtjeva i potreba za izmjenama strateških dokumenata, zakonske regulative, planskih dokumenata i usvajanjem standarda;
- Planovi za integrisanje sistema za nadzor mora i sistema za nadzor VaP-a u NATO sistem (Sea

Surveillance i NATINAMDS);

- Planovi zaštite VaP-a – određivanje prema načinu zaštite VaP-a (Air Policing – na bilateralnoj/multilateralnoj osnovi ili u okviru NATO Air Policing-a) i identifikacija zahtjeva kritičnih sposobnosti;
- Uvođenje sistema zaštićene komunikacije sa NATO.

Takođe, za svaku navedenu oblast potrebno je formirati pregovaračke timove.

U čitavom ovom procesu tijesno ćemo saradivati sa političkim i vojnim tijelima NATO, od kojih ćemo dobiti adekvatne preporuke, usmjerenja i pomoć, kako bi se kompletan proces pridruživanja i integracije realizovao

u najkraćem mogućem vremenu. Što se tiče Vojske Crne Gore, najviše ćemo biti usmjereni na rad sa Stratezijskom komandom za transformaciju (ACT), koja je nadležna za realizaciju obje faze (pridruživanja i integracije), koja će usaglašene stavove iz pregovaračkog procesa pretočiti u planove za realizaciju procesa. Dakle, uz pomoć ACT kreiraće se Plan integracije, nakon čega će Komanda za transformaciju usvojiti Plan podrške, kojim će se definisati način podrške ACT-a za realizaciju našeg Plana integracije.

Osim ACT-a u proces će biti uključeni i ostali organizacioni djelovi NATO, a naročito za Vojsku bitna nadležna regionalna komanda – Združena komanda iz Napulja (JFC Naples), koja

će nam pručiti podršku u procesu pridruživanja i integracije na operativnom i taktičkom nivou, pomoć pri izradi jednogodišnjih planova integrisanja i praćenja realizovanih aktivnosti i dostignutog stepena ispunjenja planiranih ciljeva.

Sumarno, u fazi integracije koja je višegodišnji proces, na osnovu usvojenog „glavnog“ Plana integracije, izrađuju se godišnji planovi integrisanja na osnovu kojih se planiraju, realizuju i prate sve dogovorene aktivnosti, te se na osnovu analiza kreiraju naredni planovi. Na nivou Ministarstva odbrane biće formiran „centralni“ tim koji će se baviti Planom integracije, pratiti i koordinirati sve aktivnosti za njegovu efikasnu implementaciju.

Svakako, da bi adekvatno odgovorili svim ovim obavezama biće potrebno što prije kadrovski ojačati našu misiju pri NATO i formirati nacionalna vojna predstavništava pri Strateškoj komandi za transformaciju – ACT i Strateškoj komandi za operacije – ACO. Uskoro će trebati odrediti nacionalne predstavnike koji će nas zastupati u radu NATO tijela (komiteti, odbori, radne grupe...), a nakon završetka faze pristupanja popuniti mjesta u NATO komandnoj strukturi u skladu sa dogovorenim projekcijom i dinamikom. Ministarstvo odbrane je unaprijed razmišljalo o ovim obavezama i u novousvojenoj sistematizaciji predvidjelo proširenje misije u Briselu i otvaranje mjesta nacionalnog vojnog predstavnika u Norfoku (ACT), te će ta mjesta prioritarno popuniti, što će omogućiti adekvatno pokrivanje svih obaveza Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore u navedenim procesima pristupanja i integracije.

Za Crnu Goru je veoma bitno da fazu pristupanja što prije završi, kako bi zauzeli svoju stolicu „posmatrača“ u NATO, do punopravnog članstva.

Prisustvo sastancima NATO na raznim komitetima i u raznim forumima, a posebno na NAC (The North Atlantic Council) i MC (The Military Commit-

tee), biće od velike koristi za Crnu Goru u pripremi za punopravno članstvo. Biće to neprocjenjivo iskustvo za naše predstavnike pri misiji NATO koji će većinom pratiti ovaj rad, ali svakako i za naše političko i vojno rukovodstvo, jer će Crna Gora od trenutka punopravnog članstva aktivno učestvovati u procesu planiranja i donošenja odluka NATO.

Mijenjaće se Crna Gora, ali i NATO

Imajući u vidu da će se sve ovo dešavati u vremenu kompleksnih međunarodnih odnosa, kada se NATO i čitav svijet suočava sa širokim spektrom savremenih izazova, kao što su terorizam i radikalne religijske ideologije, hibridno ratovanje, sajber terorizam, masovne migracije stanovništva i slično, bićemo u prilici, prvo da pratimo, a

kasnije i da direktno učestvujemo u kreiranju odluka i rješavanju bezbjednosnih izazova.

Svakako biće to period kada će i NATO morati izvršiti značajne transformacije, u pravcu unapređenja sposobnosti za brzo reagovanje, kako na političkom, tako i na vojnom nivou. Biće to dobra prilika da i Crna Gora uoči kritične tačke, normativno do radi sistem kompletne bezbjednosti, unaprijedi vojne i obavještajne sposobnosti, podigne nivo zaštite bezbjednosnog sistema, kadrovski ojača i spremno dočeka punopravno članstvo.

Očekuje nas interesantno vrijeme, vrijeme puno izazova, koje zahtijeva, prije svega, puno učenja, posvećenosti, usmjerenosti ka cilju, a rezultati će biti od opšte koristi za Crnu Goru i omogućiće dugoročnu stabilnost i prosperitet.

REFORME MORAJU DA SE NASTAVE

Pozivnica za članstvo u NATO je rezultat napornog rada mnogih ljudi

Nakon što je Crna Gora 2. decembra dobila poziv za članstvo u NATO, američka ambasadorica u Podgorici, Margaret En Uehara, ukazuje da NATO jeste veoma važno pitanje za Crnu Goru, ali ističe i da postoje i druga politička pitanja o kojima, takođe, treba diskutovati.

Koji uslov je ključno doprinio da NATO uputi pozivnicu za članstvo Crnoj Gori?

Pozivnica je rezultat napornog rada mnogih ljudi ovdje u Crnoj Gori. Nakon samita u Velsu, saveznici su počeli intenzivirati i fokusirati dijalog sa Vladom. NATO je želio da vidi stalni napredak reformi vojske, bezbjednog sektora i vladavine prava, kao i povećanje podrške javnosti. Crna Gora je ostvarila značajan napredak u tim oblastima. Pozivnica prepoznaje sav taj naporan posao i služi kao podsjetnik da je neophodno da reforme budu nastavljene. Želim da čestitam svim građanima Crne Gore na ovom istorijskom postignuću.

Da li pozivnicu treba smatrati isključivo zaslugom Crne Gore ili je ona posljedica geostrateških trvenja Zapada i Rusije? Pitam Vas to iz razloga što dio javnosti vjeruje da je pozivnica Crnoj Gori, zapravo, odgovor na rusku agresiju na Ukrajinu. Isti argument je korišćen od strane onih koji smatraju da NATO nije trebalo da pozove Crnu Goru u decembru jer Alijansa ne treba da provocira Rusiju.

Članstvo Crne Gore u NATO dopriniće stabilnosti Balkana i Evrope i pokazati da vrata NATO-a – kao temeljni princip Alijanse – ostaju otvorena. Ne mogu da govorim u ime čitave Alijanse. Mogu jedino da kažem da su Sjedinjene Države zadovoljne da su saveznici postigli konsenzus o pozivu Crnoj Gori da se pridruži NATO-u. Tokom perioda koji je prethodio slanju pozivnice, NATO i Vlada Crne Gore su izložili plan onoga što Crna Gora treba da postigne da bi pristupila NATO-u. Pozivnica pokazuje da saveznici vjeruju da je Crna Gora ispunila uslove za članstvo u Alijansi.

„Pozivnica je rezultat napornog rada mnogih ljudi ovdje u Crnoj Gori... Pozivnica prepoznaje sav taj naporan posao i služi kao podsjetnik da je neophodno da reforme budu nastavljene.“

Očekujete li da će pozivnica imati pozitivan efekat na stav javnosti prema članstvu u NATO-u?

Mislim da hoće, kao što je to i nacionalni koordinator za NATO Vesko Garčević rekao. Vjerujem da što budu ljudi više znali o NATO-u i angažuju se po tom pitanju, više će razumjeti prednosti NATO članstva. Ohrabrujemo Vladu Crne Gore da nastavi da ulaže napore da objasni vrijednosti i obaveze članstva građanima.

Nakon što je NATO saopštio svoj stav, sada i Crna Gora treba da učini

„Članstvo u NATO-u je veoma važno pitanje za Crnu Goru, ali postoje i druga politička pitanja o kojima, takođe, treba diskutovati.“

isto. Pošto je članstvo u Alijansi osjetljivo pitanje, očekujete li da će konačnu odluku donijeti crnogorski parlament ili će o tome odlučiti građani na referendumu? Mislite li da bi ishod referenduma mogao biti neizvjestan do posljednjeg izbornog glasa?

Vašingtonski ugovor ne propisuje kako buduće države članice moraju da ratifikuju članstvo. Većina država je za ratifikaciju koristila parlamentarnu proceduru. Mnogo manji broj saveznika je održao referendum o tom pitanju. Kao što smo rekli, Sjedinjene Države podržavaju upućivanje pozivnice Crnoj Gori i na građanima Crne Gore je da odluče o članstvu u skladu sa domaćim pravnim okvirom.

Budući da je pozivnica za NATO dugo očekivana, mislite li da sada, kada je dobijena, može pozitivno uticati u smislu stabilizacije unutrašnjih političkih prilika?

Članstvo u NATO-u je veoma važno pitanje za Crnu Goru, ali postoje i druga politička pitanja o kojima, takođe, treba diskutovati. Nadam se da će izborna kampanja 2016. dati cijelom crnogorskom društvu priliku za debatu – na otvoren, sa uvažavanjem, i odgovoran način – o pitanjima sa kojima se država suočava.

Napadi u Parizu pokazali nedostatnost odbrane EU

Teroristički napadi u Parizu u novembru 2015. godine ponovo su istakli terorizam na vrh liste prijetnji bezbjednosti Evropskoj uniji (EU). Zadnjih decenija EU je razvila sveobuhvatan konceptualni okvir za borbu protiv terorizma, radikalizacije i finansiranja terorizma. Uspostavljene su i neophodne institucije, praktične mjere i saradnja članica za prevenciju terorizma. Bez obzira na sistemski pristup u borbi protiv ove opasne prijetnje, teroristički napadi na više evropskih metropola pokazali su nedostatke u odgovoru država članica i EU. Pred liderima EU je složen zadatak da pripreme adekvatan odgovor na terorizam za godine koje dolaze.

Teroristi u Parizu su bili domaći, evropski građani

U 6 koordiniranih terorističkih napada u Parizu 13. novembra 2015. godine poginulo je 129, a ranjeno preko 350 ljudi. Francuski predsjednik François Oland odmah je pripisao napade terorističkoj organizaciji Islamska država Irak i Levant (ISIL), koja je kasnije preuzela odgovornost. Ovi teroristički akti su bili najsmrtonosniji koji su se ikada dogodili na francuskom tlu. Novembarški napadi podstakli su na pokretanje oštre reakcije protiv terorizma, koju je predsjednik Oland nazvao „rat“ protiv ISIL. Francuski zvaničnici istakli su da prijetnja od terorističkih grupa iz Sirije predstavlja izazov francuskim građanima u Francuskoj i šire, sa domaćom, evropskom i međunarodnom dimen-

NUSRAT HANJALIĆ

Autor je doktorand na Fakultetu političkih nauka u Podgorici, zaposlen u Ministarstvu odbrane Crne Gore. Stavovi iznijeti u ovom članku izražavaju lični stav i ne moraju nužno predstavljati zvanične stavove Ministarstva odbrane Crne Gore.

zijom. Naročita briga je rastući broj francuskih građana koji se obučavaju i bore u terorističkim organizacijama, kao što je ISIL. Teroristi u Parizu bili su domaći, evropski građani, sa evropskim pasošima.

Broj stranih boraca po glavi stanovnika koji su se pridružili ISIL-u je 40 po jed-

nom milionu stanovnika iz Belgije, 30 iz Švedske i Danske, 20 iz Francuske, Austrije i Holandije, 10 iz Norveške i Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske. Ukupno iz Evrope se priključilo ISIL-u preko 5000 boraca, poredeći sa 1000 koji su došli iz SAD. Pariz je i u januaru 2015. godine bio meta terorista, kada su ubili 17 ljudi u tri povezana napada na redakciju satiričnog magazina „Charlie Hebdo“, policijske oficire i košer supermarket. S obzirom na užasne efekte i brutalnost terorističkih napada u Parizu, Francuska je bila pred teškim izborom – kako i kojim sredstvima odgovoriti na terorizam?

TESTIRANJE BEZBJEDNOSNE I ODBRAMBENE POLITIKE EU

FRANSOA OLAND

Zašto Francuzi nijesu tražili podršku NATO?

Nakon novih terorističkih napada u Parizu 13. novembra 2015. godine, Francuska je zahtijevala bilateralnu podršku od država članica EU, aktiviranjem zajedničke odbrambene klauzule, sadržane u članu 42 (7) Ugovora o Evropskoj uniji. Ovo je bez predrasuda „specifičan karakter bezbjednosne i odbrambene politike izvjesnih država članica“. Tada je prvi put zatraženo aktiviranje člana 42 (7).

Kao posljedica terorističkih napada u Parizu u novembru 2015. godine francuska vlada je reagovala bombardovan-

jem ISIL-a u Siriji. Obje mjere su namijenjene da sugerišu Evropi suočavanje sa vanjskom prijetnjom, koja može biti riješena u značenju bezbjednosne i odbrambene politike.

Riječ „rat“, koju je predsjednik Oland upotrijebio za naziv ovoga groznog akta, može da upućuje na shvatanje pripreme mogućeg vojnog odgovora, odnosno pozivanje na član 5. Vašingtonskog ugovora, kao što je bio slučaj za teroristički napad na SAD, 09.11.2001. godine. Međutim, u slučaju terorističkih napada u Parizu, nije zatraženo aktiviranje člana 5, zbog više razloga.

Prvo, riječ „rat“ nije najpogodnija da

opiše terorističku akciju, čak i da ima masovne razmjere i da se koriste vojna sredstva. Značajan sadržaj rata, u smislu primjene člana 5, je vojni napad u cilju podriivanja teritorijalnog integriteta, suvereniteta i nezavisnosti napadnute države.

Drugo, pojam „rat“, umjesto terorizam, može se shvatiti sa političke tačke gledišta u cilju postizanja jedinstva i solidarnosti građana Francuske kada su ugroženi.

Treće, sa pravnog stanovništva, da se vladi omogući što je moguće širi odgovor i izbor sredstava, koji ne bi bili mogući na drugi način.

U periodu nakon 13.11.2015. godine, predsjednik Oland je najavio uvođenje dodatnih mjera borbe protiv terorizma: 1) tromjesečno vanredno stanje, dajući policiji ovlaštenja za gonjenje i hapšenje osumnjičenih za terorizam; 2) vanredna kontrola francuskih granica sa državama sa kojima su granice normalno otvorene; 3) proširenje državnih ovlaštenja za protjerivanje stranaca

ili lica sa dvojnim državljanstvom, za koje se smatra da nose prijetnju terorizmom i 4) kreiranje novih 10.000 radnih mjesta u policiji i službama bezbjednosti za narednih pet godina.

Tretiranje problema terorizma u Francuskoj samo kao vanjske prijetnje može dovesti do nepotpunih rezultata. Potrebne su mjere i na unutrašnjem planu, kojima bi se uticalo na odvracanje od terorizma putem radikalizacije, kao i boljom integracijom stranaca u zapadna društva. S obzirom na prirodu prijetnje od terorizma, nije dovoljno samo nacionalno djelovati, potrebno je unaprijediti evropski odgovor na terorizam.

Snizite se prag za korišćenje zajedničke odbrambene klauzule EU

Teroristički napadi u Parizu iznjedrili su istorijski korak Zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike EU. Na predlog predsjednika Olanda, države

članice su odlučile da, prvi put, aktiviraju zajedničku odbrambenu klauzulu - član 42 (7) Lisabonskog ugovora. Predlog Olanda dobio je jednoglasnu podršku kada su ministri odbrane članica EU, na sastanku 17. novembra 2015. godine, izrazili spremnost da pomognu Francuskoj za konkretnu akciju. Klauzula obavezuje države članice da ponude „pomoć i podršku svim sredstvima u njihovoj moći“ državi koja je „žrtva vojne agresije na svojoj teritoriji“. Međutim, bilo šta da se desi u smislu implementacije, učinjen je značajan presedan za buduće korišćenje ove vitalne odredbe, za koju su mnogi vjerovali da predstavlja samo simboličan izraz solidarnosti u EU.

Aktiviranje zajedničke odbrambene klauzule sada pokazuje da ne znači mrtvo slovo u Ugovoru o EU. Od sada pa nadalje, prag za njeno korišćenje u praksi će biti niži, a upotreba će dati novu dimenziju u razvoju Zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike EU. Savjet za pravosuđe i u unutrašnje po-

slove EU je 20.11.2015. godine usvojio zaključke, kojima se ističe potreba implementacije konkretnih mjera za borbu protiv terorizma.

Prvo, usvojiti primjenu Zapisnika imena putnika (eng. Passenger Name Records - PNR), uključujući i unutrašnje letove, do kraja 2015. godine.

Drugo, povećati operativnu saradnju kroz Europol i Frontex u vezi borbe protiv organizovanog kriminala i kontrole vanjskih granica država koje graniče sa Zapadnim Balkanom, radi smanjenja krijumčarenja vatrenim oružjem.

Treće, povećati kontrolu vanjskih granica, tako da članice odmah realizuju potrebne sistemske i koordinirane provjere vanjskih granica, uključujući i pojedince koji imaju pravo slobodnog kretanja. Sve članice EU će nadograditi sisteme za kontrolu granica do marta 2016. godine, uključujući elektronsko povezivanje svih vanjskih graničnih prelaza sa bazom podataka INTERPOL i uvesti automatsku kontrolu putnih dokumenata. Savjet EU je pozvao Komisiju da revidira član 7.2 Šengenskog graničnog kodeksa i pripremi predloge za mandat Frontex,

za njegov doprinos borbi protiv organizovanog kriminala i terorizma.

Četvrto, unaprijediti razmjenu informacija, tako da nacionalne vlasti ubace podatke u šengenski informacijski sistem, o svim sumnjivim stranim terorističkim borcima.

Peto, u okviru Europol-a uspostaviti Evropski centar za borbu protiv terorizma, koji će unaprijediti razmjenu informacija, te nadgledati i istraživati strane borbe, krijumčarenje vatrenog oružja i finasiranja terorista.

Šesto, pripremiti izmjene postojeće legislativne u vezi borbe protiv finasiranja terorista.

Sedmo, Komisija će pripremiti predlog izmjena Okvirne odluke za borbu protiv terorizma do kraja 2015. godine, u vezi implementacije rezolucija Savjeta bezbjednosti UN, koje se odnose na borbu protiv terorizma.

Izazov: Prevencija terorizma ne smije da bude u koliziji sa osnovnim slobodama

Teroristički napadi u Parizu su potvrdili da je terorizam globalna prijetnja, za

koju nije dovoljan nacionalni odgovor. S obzirom na usavršavanje taktika, nepredvidljivost i efekte, terorizam ostaje stalna prijetnja svim državama i regionima, bez obzira na izgrađenost sistema bezbjednosti.

Borba protiv terorizma ostaje pitanje koje treba unapređivati na nacionalnom i nivou EU i proširivati saradnju sa državama i organizacijama van granica EU. Potreban je sveobuhvatan i koordiniran pristup. Iako je borba protiv terorizma nacionalna odgovornost, EU treba revidirati strategije borbe protiv terorizma – otklanjanje uzroka terorizma, unaprijediti institucionalni okvir i sposobnosti, poboljšati koordinaciju članica, razmjenu obavještajnih informacija i unaprijediti mjere za smanjenje radikalizma i nasilnog ekstremizma.

Ipak, najveći izazov za EU ostaje traženje balansa između konkretnih mjera potrebnih za prevenciju i borbu protiv terorizma i osnovnih vrijednosti na kojima počiva Unija: osnovne slobode, mobilnost, sloboda kretanja, zaštita ličnih podataka i otvorenost granica.

GLAVNE PRIJETNJE PO NATO SU EUROIZOLACIONIZAM I PREVELIKI NAPOR SAD

NATO i izgubljena Amerika

”**Novi transatlantski ugovor će zahtijevati da se Evropljani suoče sa jednostavnom istinom: njihova odbrana predvođena SAD-om može biti osigurana samo ukoliko Evropa postane izvor snage SAD-a, ne beskrajne slabosti”.**

Zamjenik sekretara odbrane SAD, Bob Vork, 28. januar 2015. godine

Ostin, Teksas, 4. novembar. Za mene, jedno od zadovoljstava u životu jeste da posjetim unutrašnjost Amerike i saznam kako obični Amerikanci vide Ameriku i njeno mjesto u svijetu. Zahvaljujući mojoj prijateljici Šeril Kros sa Kozmecki centra na Univerzitetu Sv. Edvarda i iz organizacije Global Austin, ove nedjelje sam imao priliku da opipam pravi američki strateški puls prije nego otputujem na drugi kraj NATO-a, konferenciju u Rigi. Koji je moj zaključak? Prisutna je kriza samopouzdanja i povjerenja između vlasti u Vašingtonu i američkog naroda koja se ne razlikuje puno od evropske. Još gore, Sjedinjene Države se strateški dijele, nemoćne ili nespremne da se

suoče sa brojnim problemima kod kuće, nesigurne u svoje mjesto u svijetu. Ovdje sam došao da bih razgovarao o NATO-u i Evropskoj uniji. Međutim, poći ću odavde sa dubokim osjećajem da najveću prijetnju transatlantskim odnosima i Alijansi ne predstavlja Rusija, niti ISIL, već izgubljena Amerika. Amerika se umorila.

Posljedice koje umorna Amerika ostavlja na NATO su velike. Alijansi zaista prijeti opasnost od raspada zahvaljujući izolaciji Evrope i trinaestogodišnjim prevelikim naporima Amerike. Tragična ironija jeste u tome što Amerikanci i Evropljani nikad nijesu bili potrebni jedni drugima. NATO ostaje ključan za osla-

**Prof. dr JULIAN LINDLEY
FRENCH**

Autor je potpredsjednik Svjetske organizacije atlantske povelje. Radi kao viši saradnik na Institutu za državništvo, direktor je kompanije Europa Analytica, počasni saradnik Instituta za strategiju i bezbjednost Univerziteta u Eksiteru i član strateške savjetodavne komisije Generala Sera Nika Hjutona, šefa britanskog štaba odbrane.

bljenu Ameriku i njenu preopširnu Veliku strategiju. NATO bi, u najmanju ruku, trebalo i mogao da se ponaša kao množilac snaga rukovodstva SAD-a, kao i da stane iza američkih postupaka. Bez sumnje, NATO u jednakoj mjeri predstavlja osiguranje od opasnih strateških promjena kako Americi, tako i Evropi.

Domaća politika uništava američku strategiju. Iako je postignut dvostranački dogovor o proširenju budžeta SAD-a na još dvije godine na dosadašnjem nivou i na taj način spriječeno federalno gašenje, sama činjenica da Vašington ide ka dnu politike oslikava u kolikoj mjeri su SAD

izgubljene u strateškoj divljini. Svijet je jednostavno previše opasan za takvu besmislicu.

Najveća žrtva naizgled beskrajnog političkog ćorsokaka Vašingtona jeste vojska SAD-a koju i dalje uništava sekvestracija, što je sa druge strane oslabilo dugoročno planiranje odbrane SAD-a. Još gore je to što se velika većina novca namijenjenog za vojsku SAD-a pogrešno troši zbog prljave politike dotacije iz državne blagajne Vašingtona. Američkom poreskom obvezniku se ovo ne isplati.

Povlačenje Amerike prati Evropa koja je ogrezla u Euro-izolacionizmu, gdje je preveliki dio kontinenta opsjednut stanjem institucija, time da li je euro dobar ili ne, kao i opsegom socijalnih prava. Odluka britanskog parlamenta donešena ove nedjelje da se odloži glasanje u parlamentu o produžetku vazdušnih napada aviona britanskog

ratnog vazduhoplovstva (RAF) na Siriju prosto pojačava utisak slabljenja i neodlučnosti glavnih evropskih sila.

Shodno tome, zbog nedostatka američkog liderstva, Evropljani će vjerovatno nastaviti da koriste otrcane fraze vezano za bezbjednost i odbranu dok će u isto vrijeme nastaviti da značajno smanjuju ulaganja u bezbjednost kako bi priuštili socijalnu bezbjednost koja pustoši državu. Iako su se saveznici prošle godine saglasili da će pokušati da izdvajaju 2% BDP-a za odbranu, NATO prosjek (izuzimajući SAD) je i dalje ostao na 1.5%, dok je prosjek Evropske unije oko 1.3%. Istina, 13 od vodećih 20 zemalja koje su izdvajale iz budžeta između 2012. i 2014. godine su bile evropske zemlje članice NATO-a, koje su izvojile dodatnih 90 milijardi dolara iz već tankih budžeta za odbranu tokom tog perioda. Jednostavno, nije moguće uraditi više sa manje.

Šta uraditi? Koliko god da zvuči ludo, SAD bi trebalo da koristi NATO više, a ne manje. NATO predstavlja evropsko krilo svjetskog Zapada koji predvodi SAD, što je u ovom trenutku više zamisao nego realnost. NATO takođe predstavlja omogućujući faktor jezgra Zapada – Anglosfere. NATO standardi za stvaranje snaga, komandu i kontrolu i vojnu interoperabilnost, kao i zajednički koncepti vojne transformacije takođe ostaju od vitalnog značaja za novu ravnotežu koja se mora uspostaviti između vojne efikasnosti i efektivnosti koja će pomoći da se neutralizuju slabosti (daleko bolje od Pentagonove posljednje besmislice pod nazivom 3rd Offset Strategy).

Međutim, ukoliko NATO želi da popravi sliku o sebi u očima Amerikanaca, moraće da se jednom za svagda suoči sa svojim brojnim slabostima. Najznačajniji izazov je stvoriti novi „ugovor“ kako bi NATO i dalje bio važan za veliku američku strategiju 21. vijeka i na taj način omogućio da Amerika bude posvećena bezbjednosti Evrope 21. vijeka.

Takav ugovor bi, u najmanju ruku, značio da se NATO napokon oslobodio kratkoročne politike i varke kakva je Proces planiranja i odbrane NATO-a. Ukoliko kolektivna odbrana NATO-a i odvaranje od sukoba postanu kreditibilni, od ključnog značaja je da saveznici počnu ozbiljno da razmatraju kakav će uticaj nove tehnologije imati na koheziju Alijanse. To će uključiti temeljnu analizu prijetnji kao što su strategije i tehnologije zone zabranjenog pristupa (A2/AD), kako efektivno balansirati između takozvanog Rata šeste generacije na visokom nivou konflikta i „hibridnog rata“ četvrte generacije na nižem nivou konflikta, kao i razumijevanje koncepta vojne nanotehnologije, sajber rata, raketne odbrane itd.

Sa kritičkog stanovišta, novi transatlantski ugovor će zahtijevati da se Evropljani suoče sa jednostavnom istinom: njihova odbrana predvođena SAD-om može biti osigurana samo

” **Evropski lideri moraju da prestanu da smatraju da je evropska odbrana sama po sebi vid „socijalnog“ bezbjednog prava koji plaćaju američki poreski obveznici. Ukoliko to ne urade, može se dogoditi da stvarna Amerika ovdje u Teksasu ili negdje drugo širom ove velike zemlje u jednom trenutku donese zaključak da joj nijesu potrebni zamršeni savezi poput NATO-a i da je najbolje da se stara sama o sebi.**”

ukoliko Evropa postane izvor snage SAD-a, a ne beskrajne slabosti, i na taj način pomogne da se smanji pritisak sa Amerike koja je preopterećena. Od početka '50-ih godina, Evropljani su igrali na kartu dijeljenja tereta znajući odlično da je Amerika dovoljno jaka i bogata da se sama nosi sa njim. Ali ne više. Ti dani su prošlost.

Osjećaj koji me prati ove nedjelje ovdje u Ostinu jeste da lideri Alijanse ne mogu biti zadovoljni, pa ipak, lideri Alijanse su postali upravo zadovoljni, odnosno, zadovoljni i uzdrmani – što je čudno i akutno stanje. Iako su ljudi sa kojima sam razgovarao i dalje jasno posvećeni transatlantskom odnosu, uveliko su preobraćeni. U suštini, ovdje u Ostinu, podrška transatlants-

kom odnosu i proširenju NATO-a je u najbolju ruku blaga.

Stoga, evropski lideri moraju da prestanu da smatraju da je evropska odbrana sama po sebi vid „socijalnog“ bezbjednosnog prava koji plaćaju američki poreski obveznici. Ukoliko to ne urade, može se dogoditi da stvarna Amerika ovdje u Teksasu ili negdje drugo širom ove velike zemlje u jednom trenutku donese zaključak da joj nijesu potrebni zamršeni savezi poput NATO-a i da je najbolje da se stara sama o sebi.

U ovom jako složenom i još opasnijem svijetu, Amerika koja želi da objedini ekscelencijalizam, izolacionizam i relativnu slabost bi bila jednako katastrofalna za Zapad kao i neodlučna Evropa opsjednuta tričavim i ne toliko tričavim institucionalizmom.

Kao što je Vinston Čerčil jednom prilikom kazao: „Postoji samo jedna stvar gora od borbe sa saveznicima. To je borba bez njih“.

ZNANJE SE NE STIČE SAMO ZA KNJIGOM

Učite putujući s nama!

Atlantski savez Crne Gore je organizacija koja je otvorena za sve koji žele da uče i neposredno učestvuju u evroatlantskim integracijama Crne Gore. Mi smo ljudi koji vrijeme ulažu u sopstvenu budućnost! Kao članici ASCG pružena mi je prilika da, između ostalog, upoznam nacionalne i svjetske donosiocje odluka. Priznaćete, nije isto kada čitate ili lično upoznate npr. američke senatore, koji su česti gosti najvažnijeg međunarodnog bez-

bjednosnog foruma u ovom dijelu Evrope, 2BS – kog organizujemo upravo mi!

Zahvaljujući članstvu u ASCG iskusila sam život crnogorskih vojnika, sreća se sa NATO zvaničnicima u srcu organizacije u Briselu, a, sada kada je Crna Gora pozvana da se pridruži Alijansi, očekujem intenzivnije širenje vidika u tom procesu usvajanja Zapadnih vrijednosti. Tokom 2016. godine očekuje

nas dosta posla, mnogo više nego do sada, čemu se radujem, jer to znači više konferencija, više putovanja, više poznanstava i više znanja. To se ne može steći samo sjedeći za knjigom.

Vrijeme je da mladi ljudi shvate da volontiranje nije gubljenje vremena već ulaganje u budućnost!

* Milena Savović, Predsjednica Mladih Atlantskog saveza Crne Gore

NAŠI RODITELJI I NATO

Isprva nam nije bilo jasno šta nam djeca rade

Osim donosilaca odluka, diplomata i stručnjaka, prostor u ovogodišnjem izdanju magazina "Bezbjednost" dobili su roditelji članova Mladih Atlantskog saveza Crne Gore. Majke i očevi članova ASCG odgovarali su na dva pitanja:

1 Što mislite o članstvu svoga djeteta u ASCG?

2 Što mislite o članstvu Crne Gore u NATO?

Denisa Mahmutović je članica ASCG od 2009. godine. Denisa je zaposlena u Ministarstvu rada i socijalnog staranja.

Otac, 52 godine (ekonomista)

"Kada se naša kćerka učlanila u ASCG 2009. godine, nije nam bilo jasno šta ta organizacija nudi njoj i ostalim mladim ljudima u Crnoj Gori. U razgovoru nam je objasnila neke stvari, vjerovao sam u njihovu viziju koju su imali od samog početka. Tada je samo ASCG radio na promovisanju NATO vrijednosti. U tome su bili među prvima u Crnoj Gori. Sada se može reći da su uspjeli da ostvare svoje zacrtane ciljeve, i srećan sam što danas tu mladu ekipu ljudi vidim zadovoljne, jer su uspjeli u nečemu što ranije nije podržavao veliki broj

građana. Lično, želim Crnu Goru da vidim kao 29. članicu NATO, jer želim mir i stabilnost u svojoj zemlji, želim srećnu budućnost svojoj djeci, mirno i bezbrižno djetinjstvo i odrastanje i ne želim da prolaze kroz lošu prošlost u kojoj sam ja odrastao."

Majka, 52 godine (zdrastveni radnik)

"Atlanski savez Crne Gore pružio je mnoge benefite mojoj kćerki, koje nikakva finansijska satisfakcija ne bi mogla da joj pruži. Stekla je nove prijatelje, upoznala druge kulture i običaje. Uz svoje dijete sam shvatila da je sistem kolektivne bezbjednosti strateški interes svih građana Crne Gore i to je nešto što je potrebno ne samo našoj zemlji već i čitavom regionu."

Vladan Balaban je član ASCG od 2011. godine. On je student Ekonomskog fakulteta na Univerzitetu Crne Gore.

Majka, 53 godine (sekretarica)

„Iskreno, u početku sam bila sumnjičava. Kako je vrijeme prolazilo, uvjerala sam se da je moje dijete uradilo pravu stvar. Stekao je mnoga znanja: ne samo o funkcionisanju Atlantskog saveza, već i odgovornosti, humanosti, itd. Čak je i sve nas u porodici zainteresovao. Preko njega sam stekla ključna znanja o NATO, zbog čega smatram da je važno da se učlanimo. Cijenim da je to pravi put u ovom složenom vremenu."

Milena Savović je članica ASCG od 2012. godine, a, na funkciju predsjednice Mladih ASCG izabrana je 2015. Savović je studentkinja Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore.

Majka, 59 godina, diplomirani ekonomista

“Članstvo u ASCG se pokazalo kao veoma dobra prilika koja Mileni može da pomogne u izgradnji karijere. Osim toga, dopada mi se što članovi ASCG volontiraju, jer tako potvrđuju ljudske vrijednosti. Sa druge strane, članstvo u NATO je ono što je neophodno Crnoj Gori, s obzirom na sveobuhvatnu situaciju u zemlji, a, i van nje. Očigledno je da sami ne možemo da se zaštitimo. Nadamo se da će članstvo u NATO, Crnoj Gori omogućiti da bude za stolom na kojem se odlučuje o našoj sudbini.”

Aleksandra Đakonović je članica ASCG od 2010. godine. Đakonović je magistrant na Fakultetu političkih nauka na Univerzitetu Crne Gore.

Otac, 62 godine (turistički ugostitelj)

“Članstvo u ASCG je pohvalno, i kompletna porodica podržava Aleksandrine aktivnosti. Inicijativa uvijek treba da potekne od mladih ljudi, a, upravo je to ono što izdvaja ASCG od ostalih sličnih organizacija.”

Majka, 59 godina (turistički ugostitelj)

“Članstvo u NATO je dobra prilika za malu državu kao što je naša. Neophodno je da budemo dio nečega mnogo većeg kako bi zaštitili sopstvene interese.”

Nevena Mentović je članica ASCG od 2014. godine. Mentović je studentkinja Ekonomskog fakulteta na Univerzitetu Crne Gore.

Majka, 45 godina (nije u radnom odnosu)

“Nevenino članstvo u ASCG gledamo kao dobar izbor, poštovanje svog stava i spremnost isticanja po svim pitanjima vezanim za članstvo naše države u NATO. Članstvo u takvom savezu smatramo da je od velikog značaja kako za sticanje novih znanja tako i za usavršavanje već postojećih, po pitanju NATO-a kao i mnogim drugim pitanjima. Aktivnosti koje organizuje ASCG su dobar putokaz mladim ljudima za siguran korak u budućnost”

Otac, 45 godina (MUP)

“Osim što podržavam Nevenino članstvo u ASCG, ujedno podržavam i crnogorsko članstvo u NATO jer je ovo jedinstvena prilika koja se, uprkos svemu, ne bi smjela propustiti.”

RASTE BROJ BEZBJEDNOSNIH NEPOZNANICA

Hibridni rat je metod za postizanje političkih ciljeva

Novo bezbjednosno okruženje XXI vijeka funkcioniše u prostoru definisanom međuzavisnošću dvije sfere: efekata globalizacije i savremenih prijetnji s jedne strane, i položaja i nacionalnih interesa država s druge strane. Globalizacija i proliferacija prijetnji, prelazak sa hard power na soft power, sveprisutno prožimanje granica između unutrašnje i spoljne dimenzije djelovanja država usloviće da one tragaju za novim vidovima borbe za osiguranje nacionalne bezbjednosti, dovodeći u pitanje dalju primjenjivost tradicionalnih strateških i vojnih modela planiranja i zastrašivanja.

Vjerovatnoća pojave konvencionalnih ratova svedena je na minimum, odnosno savremeni bezbjednosni izazovi, rizici i prijetnje su sve manje usmjereni protiv teritorijalnog integriteta država, a sve više na nacionalnu infrastrukturu, civilno stanovništvo i izazivanje političkih i ekonomskih kriza. Složenost problema "zahtijeva", odnosno stvara prostor i "obavezu" traganja za što kompleksnijim odgovorom na sve više novih, surovijih, hibridnih, asimetričnih i mnogih drugih "bezbjednosnih nepoznanica", rizika i prijetnji. Terorizam, organizovani kriminal, prirodne i vještačke-tehnološke katastrofe, krijumčarenje ljudi, narkotika i nuklearnih materijala, energetska nestabilnost, sajber terorizam, zatim nastale posljedice arapskog proljeća, Al Qaeda, fenomen ISIL, stranih ratnika – (foreign fighters), kriza u Ukrajni, aneksija Krima, hibridno ratovanje, zatim, sada aktuelna migrantska kriza i sl. su izazovi i bezbjednosne prijetnje koje danas samostalno nijedna država ne može

dr IVAN MAŠULOVIĆ

*Autor je
vanredni profesor*

mr RENATA BRANKOVIĆ

*Autor je doktorant na Fakultetu
političkih nauka u Podgorici*

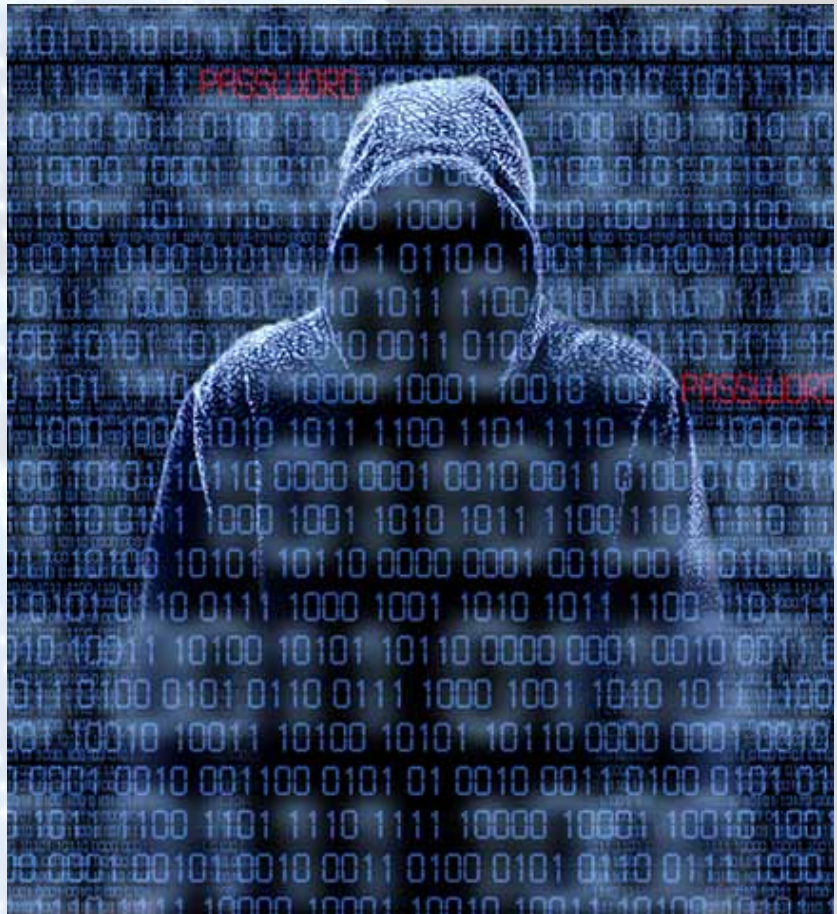
riješti, a samim tim ni sama se od istog u potpunosti ne može ni zaštititi. Djelujući u tim i takvim izmijenjenim uslovima, a posebno danas kada je internet komunikacija, kao i razmjena informacija postala opšta potreba, a ne povlastica, države kao glavni subjekti međunarodnih odnosa kroz svoje službe bezbjednosti traže adekvatne modele djelovanja, kako bi se prilagodili novonastalim okolnostima i dali "odgovor" na tzv. nekonvencionalne prijetnje i "asimterično" ratovanje. Ova vrsta ratovanja se povremeno karakteriše kao "nelinerano ratovanje", "hibridno" ili, kako navodi Weitz, R. u "Countering Russia's Hybrid Threats", "ratovanje buduće generacije". Bez obzira na naziv, hibridno ratovanje se može opisati, smatra Weitz, kao ratovanje u kome neprijatelj simultano primjenjuje kombinaciju konvencionalnog oružja, ne-

regularnih taktika, terorizma i kriminalnih formi djelovanja i ponašanja u jednom prostoru i vremenu i sve sa svrhom dostizanja političkih ciljeva. Najčešći elementi hibridnog ratovanja uključuju raznovrsne taktike koje se obično paralelno koriste, kao na primjer sajber napadi, informacione operacije, psihološki pritisak, manipulacija medijima, ekonomske prijetnje, korišćenje lokalnih saveznika, sofisticirana propaganda, zloupotrebljavanje etničkih podijela, i osmišljeni pokušaji pridobijanja pristalica i agenata koji imaju uticaj u državama od interesa, smatra Weitz. Najveći izazov hibridnog ratovanja ogleda se u otežanim mogućnostima identifikovanja napadača, pogotovo kada se napadi fokusiraju na sabotiranje i onesposobljavanje zvaničnih državnih i nedržavnih računarskih sistema i instalacija raznim štetnim virusima i

programima. U ovim prilikama, druge države i akteri mogu lako da se distanciraju od napada zato što je dokazivanje obično veoma komplikovano i veoma je teško sa sigurnošću utvrditi izvor napada. Na toj liniji, može se reći da su brze promjene na svim nivoima i u svim sferama, porast bezbjednosnih izazova i prijetnji, naročito u kontekstu hibridnog ratovanja, sa naglaskom na sajber napade, ukazale na sve veću i značajniju upotrebu kompleksnog, strateškog pristupa, odnosno višestrukog sagledavanja i načina "obezbeđivanja" bezbjednosti.

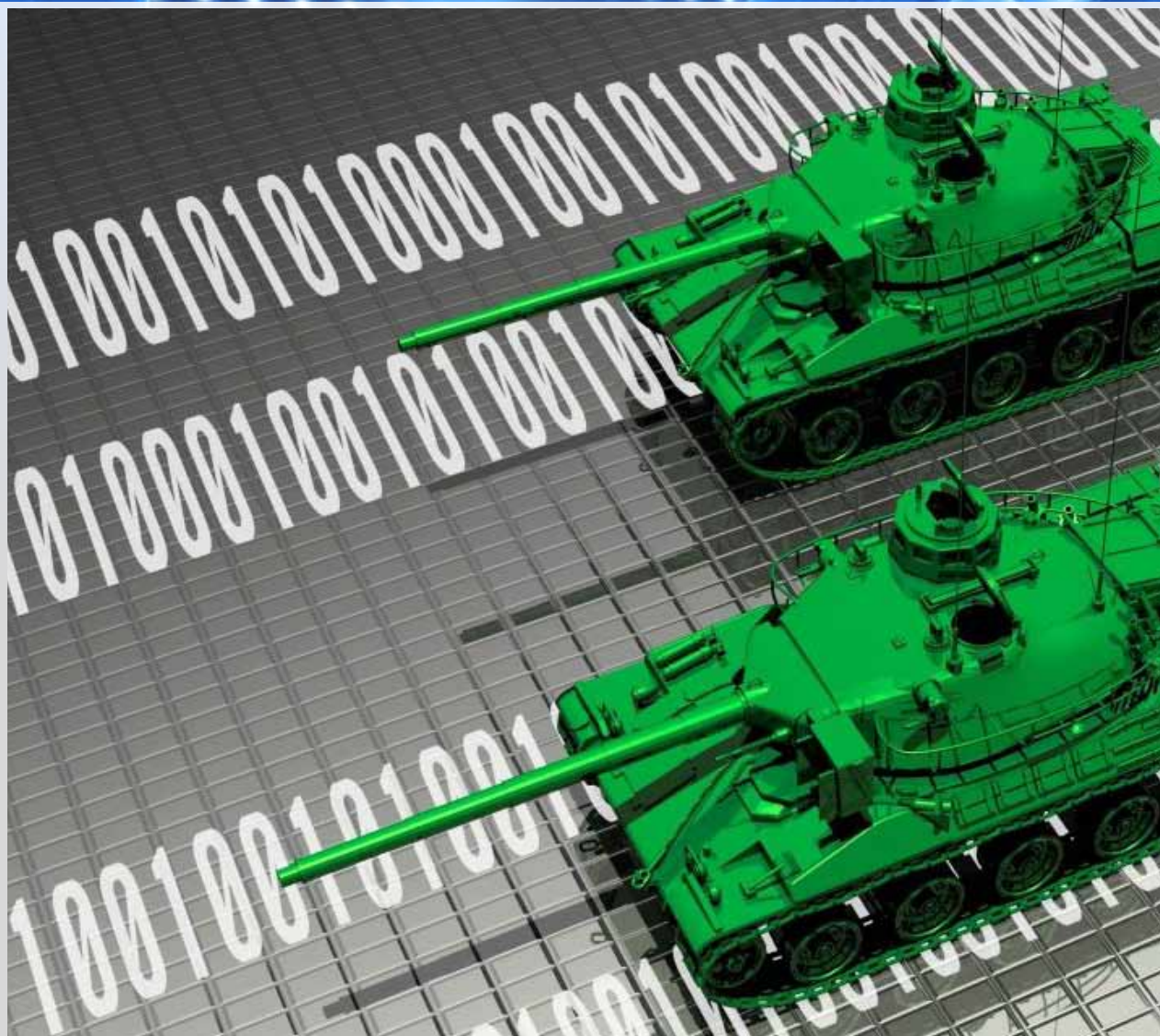
Strategija sajber bezbjednosti Evropske unije usvojena je 2013. godine pod nazivom "Otvoren, bezbjedan i siguran sajber prostor" sa ciljem kreiranja evropskog sajber okvira u kojem će biti zaštićene i dalje promovisane temeljne vrijednosti na kojima je zasnovana Evropska unija. Vođeni idejom da prava i obaveze koje u svakodnevnom životu proizilaze iz međunarodnog prava, treba da važe i budu primjenjivi i u sajber prostoru, EU Strategija je prepoznala pet strateških prioriteta i to: Razvoj otpornosti na sajber napade; Drastično smanjenje sajber kriminala; Razvoj politike sajber odbrane i kapaciteta u vezi sa okvirom Zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike; Razvoj industrijskih i tehnoloških resursa; Osnivanje jedinstvene internacionalne sajber politike za EU i promocija ključnih EU vrijednosti. Kroz definisanje prioriteta i aktivnosti EU Strategija kao sveobuhvatni akt u oblasti sajber bezbjednosti podstiče države članice i poziva zemlje kandidate da prepoznaju nacionalne nosioce sajber bezbjednosti, imaju svoje strateške odgovore na incidente u sajber prostoru, kao i da uspostave nacionalne timove za prevenciju i reagovanje na sajber incidente.

Crnogorski sistem bezbjednosti, slično sistemu bezbjednosti drugih saviremenih država, danas mora biti spreman da se odupre i uspješno odgovori na asimetrične prijetnje poput sajber napada, širenju propagande i dezinformacija, koji imaju potencijal da, ne samo paralizuju osnovne sisteme i funkcije države, već i da izazovu nestabilnost i paniku."

U Crnoj Gori i danas aktivni proces demokratizacije, depolitizacije i reorganizacije bezbjednosnog aparata, koji je organizovan po svim standardima savremenih bezbjednosnih sistema, utemeljen je donošenjem Deklaracije nezavisnosti od strane Skupštine Crne Gore 3. juna 2006. godine kada je nakon 88 godina obnovljena državna nezavisnost na referendumu 21. maja iste godine. Strateška opredijeljenja Crne Gore usmjerena su prema integraciji u evropske i evroatlantske strukture, jačanju dobrosusjedskih odnosa i regionalne saradnje, kao i bilateralnih i multilateralnih odnosa. Ostvarivanje ovih ambicija neizbježno je zahtjevalo sprovođenje reformi u

svim segmentima društva, između ostalog u sistemu bezbjednosti a što je rezultiralo istorijski važnom činjenicom, ostvarivanjem strateškog cilja/dobijanjem pozivnice za pristup NATO alijansi 2 decembra 2015. Takav crnogorski sistem bezbjednosti, slično sistemu bezbjednosti drugih saviremenih država, danas mora biti spreman da se odupre i uspješno odgovori na asimetrične prijetnje poput sajber napada, širenju propagande i dezinformacija, koji imaju potencijal da, ne samo paralizuju osnovne sisteme i funkcije države, već i da izazovu nestabilnost i paniku. Na strateškom nivou, akt koji u okviru ukupnog sistema bezbjednosti postavlja i određuje mjesto i ulogu aktera koji su nosioci bezbjednosnih aktivnosti u oblasti sajber bezbjednosti, prvi put je definisan i donijet 2013. god. pod nazivom Strategija sajber bezbjednosti Crne Gore 2013-2017. Pomenutom strategijom i pratećim Akcionim planom za njenu implementaciju za period 2013-2015. god, između ostalog,

definisani su: vizija, institucionalni i pravni okvir, kao i strateški ciljevi sa odgovarajućim aktivnostima koje treba da budu realizovane od strane prepoznatih nosilaca sajber bezbjednosti u Crnoj Gori. Na temelju prepoznatih rizika, izazova i prijetnji po sajber bezbjednost u Crnoj Gori, a na liniji sa strateškim prioritetima EU Strategije, Strategijom sajber bezbjednosti Crne Gore je prepoznato sedam ključnih ciljeva i to: .Definisanje institucionalne i organizacione strukture, Zaštita kritične informatičke infrastrukture, Jačanje kapaciteta institucija za implementaciju zakona, Odgovor na incidentne situacije, Uloga Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore u sajber prostoru, Izgradnja javno-privatnog partnerstva, Podizanje svijesti i zaštita na internetu. Kroz sedam gore nave-

denih generalnih ciljeva, Strategija sajber bezbjednosti Crne Gore, prateći ono što su preporuke EU i NATO, kao i drugih međunarodnih organizacija/agencija i tijela u ovoj oblasti, postavlja je strateški osnov za dalju nadgradnju zaštite od sajber prijetnji i napada. Crna Gora je uspostavila dobar pravni i institucionalni okvir koji je na liniji opšteprihvaćenih normi i standarda zaštite sajber prostora od hibridnih oblika prijetnji i napada. Strategija Crne Gore koja se naslanja na EU Strategiju prati digitalnu agendu djelovanja na evropskom, evroatlantskom i međunarodnom planu.

U pregovaračkom procesu s Evropskom unijom, posebno kroz aktivnosti na završavanju pregovaračkog poglavlja 10 - Informatičko društvo i mediji, a prateći

savremene trendove, pred Crnom Gorom je sada dalje usaglašavanje sa pravnom tekovinom Evropske unije, unapređivanje kapaciteta za adekvatan i pravovremen odgovor na sajber izazove i napade, jačanje saradnje sa regionalnim i međunarodnim partnerima, kao i organizaciono zaokruživanje sajber strukture u Crnoj Gori.

Ove i ovakve aktivnosti biće prepoznate i kroz naredni Akcioni plan za implementaciju Strategije sajber bezbjednosti Crne Gore za 2016-2017. godinu, uz oslanjanje na krajnji cilj umrežavanja svih aktera u pravcu zajedničkog odgovora na prepoznate sajber rizike i napade, a što će doprinijeti ukupnoj bezbjednosti kako Crne Gore, tako i bezbjednosti njenih partnera.

digital interiors
For Smart Future

MEP - design and engineering

- High and low voltage
- HVAC
- Plumbing

AUTOMATION

- Hotels
- Office buildings
- Smart homes

COMMUNICATION AND IT

info@digitalinteriors.me

tel: +382 20 674 006

www.digitalinteriors.me

UI.8.Marta 68/a
81 000 Podgorica, Montenegro

Vojne službe pod civilnom kontrolom

Period od formiranja SR Jugoslavije, službe bezbjednosti je moguće posmatrati u nekoliko nivoa: civilne, vojne i savezne službe bezbjednosti. Kada je riječ o civilnim službama bezbjednosti, tu se nijesu dogodile veće promjene, osim što su od tadašnjih šest republičkih službi, od toga perioda djelovale dvije republičke službe državne bezbjednosti, jedna sa sjedištem u Beogradu, a druga sa sjedištem u Podgorici. SDB su bile u sastavu ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i Srbije, a njima su rukovodili pomoćnici ministra za resor državne bezbjednosti. Na osvit 21. vijeka došlo je do značajne transformacije ovih službi, tako se SDB Srbije transformisala i promijenila ime u Bezbednosno-informativnu agenciju, a SDB Crne Gore u Agenciju za nacionalnu bezbjednost. Zakonom o Agenciji za nacionalnu bezbjednost od maja 2005. godine, civilna obavještajno-bezbjednosna služba je izdvojena iz okvira Ministarstva unutrašnjih poslova kao samostalna institucija kojom rukovodi direktor koji je direktno odgovoran predsjedniku Vlade. Na dan kada je formirana Vojska SRJ, 20. maja 1992. godine, Uprava bezbjednosti je izmještena iz Saveznog sekretarijata narodne odbrane u Generalštab VJ i preimenovana u Vojnu službu bezbjednosti. U takvom zakonskom i organizacionom okviru ove strukture ostaće sve do donošenja Zakona o službama bezbjednosti 3. jula 2002. godine kada je otvoren put procesu njihove reorganizacije. Za vojne službe bezbjednosti može se reći da su bile saveznog karaktera jer su bile direktno potčinjene najvišim savezним organima vlasti.

Na sjednici Vrhovnog savjeta odbrane 15. aprila 2003. godine odlučeno je da se Uprava bezbednosti i Obavještajna uprava

SRĐA MARTINović

Autor je magistar međunarodnih odnosa

izmjesti iz Generalštaba Vojske Srbije i Crne Gore i postanu samostalne organizacione jedinice Ministarstva odbrane državne zajednice. Ovim upravama je promijenjeno ime: Uprava bezbjednosti u Vojnobezbjednosnu službu, a Obavještajna uprava u Vojnoobavještajnu službu, a ubrzo kao agencije.

To je učinjeno bez izmjena Zakona o službama bezbjednosti SRJ. Ovim su prvi put od 1945. godine vojne službe bezbjednosti stavljene pod civilnu kontrolu, odnosno u nadležnost ministra odbrane. Na osnovu naredbe ministra odbrane od 29. septembra 2003. godine, osnovana je Vojno bezbjednosna agencija (VBA). VBA je formalno počela sa radom 1. januara 2004. godine. Njeni centri formirani su u Beogradu, Novom Sadu, Nišu, Kraljevu i Podgorici, zajedno sa teritorijalnim zonama odgovornosti za ispunjavanje primarnog zadatka – kontraobavještajne zaštite. Upravo tada komanda i kontrola vojne policije su izuzeti iz nadležnosti reorganizovane VBA. Za teritoriju Crne Gore bio je zadužen 5. regionalni centar VBA sa sjedištem u Podgorici. Na osnovu odluke od 14. septembra 2004. godine, rasformirana je Obavještajna uprava Generalštaba VJ, a formirana je Vojnoobavještajna agencija (VOA) Ministarstva odbrane i Uprava za obavještajno-izviđačke poslove Generalštaba VJ. Na teritoriji Crne Gore djelovao je 3. centar VOA sa sjedištem u Podgorici. Preispitivanje statusa državne zajednice SCG i težnje ka rješavanju državnog pitanja otvoriće ponovo process transformacije službi bezbjednosti.

Obnavljanjem nezavisnosti, Crna Gora je počela proces redefinisiranja i organizacije cjelokupnog sistema bezbjednosti i odbrane. Proces reorganizacije civilne službe bezbjednosti počeo se uobličavati i prije formalne nezavisnosti, dok je proces za stvaranje zakonskog, institucionalnog i suštinskog okvira za uspostavljanje odbrambene strukture Crne Gore počeo ubrzo nakon maja 2006. godine. Obavještajni i kontraobavještajni

punktovi VOA i VBA u Podgorici su rasformirani 2007. godine i time je zvanično prestala da postoji vojna obavještajno-bezbjednosna institucija. Donošenjem Zakona o odbrani, obavještajne i kontraobavještajne poslove za potrebe odbrane organizuje i sprovodi Agencija za nacionalnu bezbjednost, a u okviru Ministarstva odbrane organizuju se ograničeni poslovi iz oblasti bezbjednosti.

Naravno, formiranjem Vojske Crne Gore, u okviru drugog odjeljenja (J-2) Generalštaba organizuju se obavještajno-izviđački poslovi. Riječ je o klasičnoj vojnoj aktivnosti za potrebe trupa, ovo odjeljenje ima svoje odsjeke i osobe u sva tri roda vojske. Izmjenama i dopunama Zakona o odbrani iz 2012. godine, stvoreni su zakonski uslovi da se u Ministarstvu organizuju obavještajnu i kontraobavještajni poslovi iz oblasti odbrane, nakon čega je i uslijedilo formiranje Odjeljenja za vojnoobavještajne i

bezbjenosne poslove, kao samostalne jedinice Ministarstva.

U periodu prilagođavanja obavještajno-bezbjednosnog sektora u sklopu evroatlantskih integracija u junu 2014. godine donešen je Zakon o osnovama obavještajno-bezbjednosnog sektora koji uređuje osnove ovog sistema, način međusobne saradnje, koordinacije, usmjeravanja i usklađivanja rada. Uvažavajući zakonodavni i institucionalni okvir evropskih demokratija, Crna Gora ovim zakonom stvara snažne osnove za kvalitetno funkcionisanje ovog za državu važnog sektora. Definisana je struktura i način funkcionisanja obavještajno-bezbjednosnog sektora. Uspostavljena su dva nova organa: Vijeće za nacionalnu bezbjednost i Biro za operativnu koordinaciju. Članovi Vijeća su najviši rukovodioci izvršne vlasti iz oblasti od značaja za bezbjednost. Najvažniji poslovi Vijeća jesu da razmatra najvažnija pitanja iz oblasti bezbjed-

nosti i odbrane i da se stara o izvršenju odluka i zaključaka Vlade iz oblasti bezbjednosti i odbrane, dalje smjernice i mišljenja, donosi mjere itd. Biro je nadležan za opretnu koordinaciju i usklađivanje aktivnosti svih elemenata obavještajno-bezbjednosnog sektora. Članove ovog tijela imenuje vlada, a Biroom koordinira lice kojeg odredi Savjet za odbranu i bezbjednost na prijedlog Vijeća. Oba tijela imaju mogućnost da pozivaju i predstavnike drugih organa, institucija i eksperte iz oblasti od značaja.

Tokom posljednjih deceniju i više, Crna Gora nastoji da na svoj obavještajno-bezbjednosni sektor usvoji standarde demokratski razvijenih država. Donošenjem niza zakonskih rješenja, formiranjem novih tijela i organa, transformacijom postojećih struktura, stvaraju se osnove za dostizanje nivoa kakav postoji u bezbjednosnom sektoru modernih država.

ČIKOM INFORMATIČKI INŽENJERING
PREMREŽIMO NEBO

Čikom d.o.o. informatički inženjering
Dalmatinska 78
81000 Podgorica
Crna Gora

Tel: 020 21 81 81 | 020 21 81 83

Fax: 020 21 81 82

E-mail: prodaja@cikom.com

<http://www.cikom.com>

POBJEDNIČKI ESEJ KONKURSA ATLANTSKOG SAVEZA CG

Kada je 1856. godine crnogorski knjaz Danilo pred održavanje Pariskog mirovnog kongresa, održanog nakon završetka Krimskog rata, pokušao da promijeni spoljno-političku orijentaciju Crne Gore i da tradicionalno oslanjanje na Rusiju zamijeni pokroviteljstvom tada u Evropi dominantne Francuske Napoleona III, "bratska" Rusija, kako su je tada i danas vidjeli mnogi Crnogorci, uzvratila je krajnje nebratskim postupkom. Plašeci se gubljenja svojih pozicija na Balkanu i vezivanja svog ključnoga saveznika u regionu za Francusku, ruska tajna diplomatska služba je prilikom Danilovog boravka u Parizu pripremila i podržala jedan krajnje nedostojan čin koji je pokazao da je bratska Crna Gora u Petrogradu više tretirana kao jedna od ruskih gubernija, kojima se može upravljati po kapricima ruskih vladajućih krugova nego kao samostalan i ravnopravan partner čije odluke se moraju uvažavati, pa makar i ne bile uvijek dočekane sa odobravanjem. Prema riječima historičara Branka Pavićevića u višetomnoj Istoriji Crne Gore: „Odmah po odlasku knjaza Danila za Francusku, Stremouhov je javio ambasadoru u Beču Budbergu da postoji stvarna mogućnost za ustanak u Crnoj Gori da se svrgne knjaz Danilo i proglasi za izdajnika. O tome je generalni konzul specijalnom depešom obavijestio imperatora Aleksandra II. Ruski imperator je dao saglasnost da se čitava akcija podrži, pod uslovom ako sve stanovništvo istupi protiv Danila. Objašnjavajući imperatorovo stanovište, ambasador Budberg je javljao Stremouhovu da bi pobuna "spasila" nezavisnost Crne Gore. Tako po drugi put za nešto više od pola stoljeća ruska vlada i ruski imperator pokušavaju da svrgnu legitimnog crnogorskog vladara i njegovo praviteljstvo.“

Naravno, zavjera, kao i prethodni pokušaji ruskog dvora da svrgne Petra I u doba Aleksandra I, nije uspjela. Ni Aleksandar II, kao i njegov prvi imenjак, nije uspio da svrgne vladu jedne zemlje koja predstavlja jednu neznatnu tačku na mapi Evrope. Razmišljajući danas o ovim događajima koji su se

Na raskrsnici Istoka i Zapada: Perspektiva jednog studenta

LAZAR BAĆOVIĆ

Autor je student Fakulteta političkih nauka u Podgorici

dogodili prije skoro dva vijeka, razuman čovjek se mora zapitati šta je to održalo Crnu Goru da ne poklekne pred voljom čovjeka čija vlast se protezala na jednoj šestini naše planete i čija riječ je bila zakon za desetine miliona njegovih podanika. Da je Crna Gora stvarno bila zbog svoje slovenske i pravoslavne prirode neraskidivo vezana za Rusiju, kao što će često tvrditi lokalni zagovornici saveza sa "bratskom" Rusijom, zar to ne bi podrazumijevalo da će Crnogorci sa oduševljenjem dočekati svrgavanje "izdajnika" Petra I i Danila i dolaženje na čelo zemlje tvrdokorno pro-ruske vlade? Istorija je pokazala da to nije slučaj. I pored vatrene pro-ruske retorike dijela crnogorskog stanovništva, većina crnogorskog naroda je u ova dva ključna i prelomna trenutka, kao i u mnogim drugim momentima crnogorske prošlosti, pokazala da je svjesna činjenice da rukovodeći kriterijumi spoljno-političke orijentacije jedne države ne mogu biti rasa, nacija, vjera ili simpatije, već racionalni interesi osiguravanja stabilnosti i bezbjednosti njenog naroda i teritorije.

Neutralnost kao dječija fantazija rusofila i natofoba

Objektivno analizirajući današnju geostratešku poziciju Crne Gore, moramo se zapitati koje bi bile prednosti dvi-

je najčešće ponuđene alternative često i nepravedno demonizovanom NATO savezu. Pristalice ideje "neutralnosti" zavodljivo zastupaju naizgled idealno, kompromisno rješenje. Ne obavezati se ni jednoj strani, već održavati dobre odnose i sa jednim i sa drugim, zaboravljajući da male zemlje kao što je Crna Gora nemaju privilegiju da stoje same, naročito ako su pozicionirane u ovako nestabilnom i konfliktnom području. Primjer Švajcarske u doba Hladnog rata nije relevantan za Crnu Goru jer, iako formalno neutralna, Švajcarska je bila integrisana u NATO-v odbrambeni sistem protiv potencijalne sovjetske invazije i neformalno je bila dio zapadnoga bloka, kao i Švedska, koja je zasnivala svoju "neutralnost" na velikodušnoj i obilatoj tehničkoj i vojnoj podršci članicama NATO-a u modernizovanju i opremanju svojih oružanih snaga, kao i na saradnji svog obavještajnog sektora sa NATO-vim u suzbijanju sovjetske prijetnje. Formalna neutralnost ove dvije zemlje, kao i Austrije, bila je zasnovana, u odnosu na Crnu Goru, na veoma specifičnim uslovima Hladnog rata koji više ne postoje, kao i na izuzetno razvijenim i jakim ekonomijama koje su im omogućavale razvoj sopstvenih odbrambenih sistema koji su se oslanjali na NATO, ali ne neophodno i direktno zavisili od njega. Preduslov koji mala i zaostala Crna Gora ne ispunjava. U odnosu na formalnu neutralnost navedenih zemalja, ideja apsolutne neutralnosti bez vezivanja za ijedan veliki vojni blok ili državu izgleda kao apsurdna i utopijska propozicija. Čak i srednje ve-

like i razvijene zemlje su tokom istorije imale problema da održe neutralnost u doba velikih ideoloških i ratnih sukoba, a za malu Crnu Goru ideja idealne neutralnosti u kojoj bismo mi poštovali druge i sa svima održavali dobre odnose djeluje kao dječja fantazija. Čak i samo predlaganje takvog koncepta od strane dijela crnogorske političke scene izgleda neozbiljno ili kao pokušaj da se pod neutralnošću prikrije otvoreni i izraženi rusofilizam i natofobija. Takvi pokušaji neutralnog pozicioniranja su više puta bili pokušani u toku ljudske istorije i svaki put su se završili tragično za zemlju koja je bila toliko slijepa da povjeruje u takvu teoriju. Belgija, koja je u oba svjetska rata proglasila punu neutralnost i oba puta bila brutalno okupirana od svog moćnijeg susjeda Njemačke, dovoljan je dokaz da male zemlje u velikim međunarodnim podjelama ne mogu ostati same i izo-

lovane, jer rizikuju da budu progutane i uništene od strane moćnijih i agresivnijih susjeda i neprijatelja.

Ako je ideja neutralnosti utopijska i neostvariva, onda je druga alternativa NATO-u, savez sa Rusijom, besmislena i opasna. Iako mnogi ljudi u Crnoj Gori, vođeni iracionalnim i emocionalnim razmišljanjem, mogu smatrati veliku slovensku i pravoslavnu zemlju sa kojom imamo viševjekovne dobre odnose boljim partnerom od NATO saveza, hladna realnost je sasvim drugačija. U odnosu na članice NATO saveza, koje zajedno troše oko 70 % svjetskog vojnog budžeta, Rusija je u odnosu na njih zaostala i slaba zemlja, teritorijalno velika, ali zemlja čija vojna industrija još živi na tekovinama izgrađenim tokom sovjetskog perioda i bez snage da

ozbiljno modernizuje svoje vojne kapacitete. Iako u zadnje vrijeme ojačana energičnim vodstvom Vladimira Putina i ekonomski revitalizovana rekordnim cijenama nafte, Rusija ostaje slaba i ekonomski i politički ranjiva zbog prevelikog oslanjanja svoje privrede na svega jedan proizvodni artikal, naftu, podložnu osciliranju cijena na svjetskim tržištima i ekonomskom bojkotu, kao i zaostaloj i tehnološki nazadnoj i neinventivnoj privredi koja je ovisna o uvozu stranih tehnologija i kapitala. Da li bi takva zemlja bila u stanju da sa svim svojim problemima obezbijedi udaljenog saveznika hiljadama kilometara daleko od svojih granica, kada nije u stanju da riješi probleme čak ni unutar svojih teritorija? Ne treba zaboraviti da NATO nije samo vojni savez, već i garant ekonomske stabilnosti njenih članica, kao i jedan od preduslova za pristupanje Evropskoj Uniji, obezbjeđujući pristup novim tržištima za crnogorske privrednike, kao i pristup velikim stranim kreditima i ulaganjima. Dovoljno je pogledati primjer razvijenih baltičkih zemalja, članica NATO-a i EU, koje su ostvarile zavidan razvoj na socijalno-ekonomskom i političkom planu, oslanjajući se na principe kolektivne bezbjednosti i evropske ekonomske zajednice, a zatim to uporediti sa distopijskim društvima kakva su ruski protektorati kao što su Abhazija i Južna Osetija, ili saveznici Kremljina kao bivša Janukovičeva Ukrajina i Lukašenkova Bjelorusija, koje su zemlje u kojima se svakoga dana guše ljudske i medijske slobode, vode se na autoritaran i nedemokratski način, imaju stagnirajuće ekonomije i korumpiranu državnu administraciju i ekonomski i politički su zavisne od Moskve koja ih kontroliše proizvoljnim zavrtnjem gasnih cijevovoda kad god se kod njihovih rukovodstava pojavi i najmanja doza neposlušnosti.

Rasudivati po uzoru na knjaza Danila

Iako je ljubav Crnogoraca prema Rusiji neo-

sporna i iako je mnogim Crnogorcima još u gorkom sjećanju kontroverzna NATO-va intervencija iz 1999. godine, današnji Crnogorci moraju učiti na primjeru prethodnih generacija i na tragičnim događajima iz naše bliže i dalje istorije kako bi izgradili bezbjedniju i srećniju budućnost za naredna pokoljenja. Događaji iz 1999. godine, često na krajnje brutalan, banalan i primitivan način korišćeni u anti-NATO propagandi ne smiju biti prepreka izgradnji budućnosti i povezivanju sa ostalim evropskim narodima u jednu širu zajednicu. Ako je Njemačka mogla da zaboravi da su osnivači NATO-a, Velika Britanija, SAD i Francuska u drugom svjetskom ratu sprovodili genocidna bombardovanja njemačkih gradova i ako su sve evropske zemlje mogle da oprostite Njemačkoj njenu agresiju i zločine, onda jedan događaj kao što je 1999. ne bi trebalo da posluži nekolicini ljudi kao "argument" za sabotiranje crnogorske evro-atlantske budućnosti. Crnogorci mogu ostati privrženi Rusiji, sjećati se 1999. i ne dijeliti svaku ideju i vrijednost ostalih članica NATO-a, već ostati svoji i na svome.

Ali, ono što Crna Gora, kao mala zemlja, sebi ne može dozvoliti jeste da žrtvuje svoju sigurnost i budućnost nekolicini predrasuda, loših sjećanja i viševjekovnih simpatija i antipatija prema ovoj ili onoj zemlji. Diplomatski odnosi se moraju zasnivati ne na ličnim ili nacionalnim osjećanjima, već na najboljim interesima države kojoj pojedinac služi ili pripada. Taj princip je znao i njega se pridržavao veliki francuski državnik Rišelje, kada je sklapao saveze sa protestantskim državama iako je bio

katolički kardinal. A znao ga je i crnogorski knjaz Danilo u XIX vijeku, kada je i pored sumnji crnogorskog naroda i pritiska ogromne ruske imperije, uspostavio odnose sa Francuskom. Pitanje je, da li smo mi danas u XXI vijeku sposobni da rasuđujemo o spoljno-političkim pitanjima kao što je bio sposoban knjaz Danilo u XIX vijeku?

2BS Forum, 4 - 6 jun 2015. godine

**Proslava Atlantskog saveza
Crne Gore povodom dobijanja
pozivnice za članstvo u NATO**

